

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ความเป็นมา

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ผู้ที่อยู่ในภาวะรู้จักรับผิดชอบชั่วดีมากกว่าเยาวชนในระดับมัธยมศึกษา และเป็นกลุ่มบุคคลที่จะออกไปรับช่วงในการพัฒนาประเทศเป็นลำดับไป อนาคตของประเทศส่วนหนึ่งต้องฝากไว้กับบุคคลกลุ่มนี้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม มีกิจกรรมปลูกฝังให้เป็นผู้มีระเบียบ วินัย รักประชาธิปไตย รู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม¹

โครงการ Child Watch ได้สำรวจสภาพการณ์เด็กและเยาวชนปี 2548-2549 จากข้อมูลตัวบ่งชี้ที่ตติยภูมิและการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษาหรือวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดละ 400 ตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างประมาณ 25,000 คน ทำการสำรวจในช่วง เดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2549 พบว่า ชีวิตนักศึกษาไทย ในมิติต่างๆ มีดังนี้

1. มิติครอบครัว/ศาสนา พบว่า ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 47 ไปไหนมาไหนกับพ่อแม่พี่น้องวันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 51 ไปวัดวันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 34 ใส่บาตรทำบุญวันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 41

2. มิติการใช้ชีวิต พบว่า ทำงานหารรายได้พิเศษ ร้อยละ 23 เล่นกีฬา/ออกกำลังกายเป็นประจำเฉลี่ยวันละ 75 นาที ร้อยละ 62 อยู่บ้าน/หอเพื่อนเป็นประจำ เฉลี่ยวันละ 113 นาที ร้อยละ 47 กินเหล้า ร้อยละ 49 สูบบุหรี่ ร้อยละ 23 เทียวกลางคืนวันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 31 เล่นพนันบอล ร้อยละ 17 เล่นหวยบนดิน ร้อยละ 27 ยอมรับว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ร้อยละ 30 อยากทำร้ายกรรมปรับปรุงภาพลักษณ์ ร้อยละ 20

3. มิติปัญหา/ภาวะเสี่ยง พบว่า เคยพบเป็นการเสพติดในสถานศึกษาในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 18 เคยถูกขู่กรรโชกทรัพย์ ร้อยละ 6 เคยถูกทำร้ายร่างกายในสถานศึกษาในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

¹ สำนักงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, **คู่มือประกันคุณภาพ (Quality Assurance Manual) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1**, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์สุรวัฒน์, 2548), หน้า 20.

ร้อยละ 9 ออกกลางคัน ร้อยละ 2 ย้ายสถานศึกษา ร้อยละ 3 เยาวชนต่ำกว่า 25 ปีก่อคดี อาชญากรรม 3,200 คดีต่อปี วัยรุ่นต่ำกว่า 19 ปี มาทำคลอดปีละ 7,000 คน เยาวชนต่ำกว่า 25 ปี เสียชีวิตจากอุบัติเหตุมอเตอร์ไซด์ปีละ 7,000 คน เยาวชน 19-25 ปี พยายามฆ่าตัวตายปีละ 4,000 คน

4. มิติสื่อการเรียนรู้ พบว่า มีโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 91 ส่ง sms ทุกวัน ร้อยละ 23 โหลด ภาพเพลงทุกวัน ร้อยละ 16 เล่นเกมคอมพิวเตอร์/เกมออนไลน์เป็นประจำ ร้อยละ 34 พุดโทรศัพท์ 74 นาทีต่อวัน ดูทีวี 154 นาที ต่อวัน เข้าเน็ตทุกวันเฉลี่ยวันละ 105 นาที ร้อยละ 56 ดู VCD ไป ร้อย ละ 39 ดูเว็บไซต์ ร้อยละ 27 ดูการ์ตูนไป ร้อยละ 30 อ่านหนังสือ 81 นาทีต่อวัน ทำการบ้าน/รายงาน 86 นาทีต่อวัน โดดเรียนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 35 เรียนพิเศษ เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคอร์สละ 2,000 บาท ร้อยละ 9²

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชีวิตนักศึกษาไทยในมิติต่างๆ เช่น มิติครอบครัว/ศาสนา พบว่า นักศึกษาไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 47 ไปวัดวันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 34 มิติการใช้ชีวิต พบว่า นักศึกษาเที่ยวกลางคืนวันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 31 เล่นพนันบอล ร้อยละ 17 มิติสื่อการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 91 ดู VCD ไป ร้อยละ 39 ดูเว็บไซต์ ร้อยละ 27 ดูการ์ตูนไป ร้อยละ 30 อ่านหนังสือ 81 นาทีต่อวัน ทำการบ้าน/รายงาน 86 นาทีต่อวัน โดดเรียนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 35

จากสถิติข้างต้นเป็นที่น่าห่วงว่า มันสมองของประเทศไม่ค่อยมีลักษณะพฤติกรรมรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองหรือต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองในทางที่ถูกต้องเท่าที่ควร ในอันที่จะเตรียมตัวเองเพื่อ รับภาระประเทศชาติในอนาคต ซึ่งหากคำนวณค่าร้อยละจากเวลาการอ่านหนังสือ จะพบว่า นักศึกษา อ่านหนังสือ 81 นาทีต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 5.7 เท่านั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีส่วนในการรับผิดชอบในการผลิตบัณฑิต โดยมีวิสัยทัศน์ คือ เป็นสถาบันที่ ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ดี มีความประพฤติดี ดำรงชีพในสังคมด้วยพรหมวิหารธรรม เป็นแหล่งรวมของ ความรู้และผู้เชี่ยวชาญวิชาการพระพุทธศาสนาที่สามารถชี้แนะสังคม และยุติข้อขัดแย้งด้านวิชาการ พระพุทธศาสนาได้ เป็นสถาบันที่มีระบบบริหารและจัดการได้มาตรฐานสากล³

1.1.2 ความสำคัญของปัญหา

² สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะ ยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551-2565*, 30 กันยายน 2550, (อัสสำเนา).

³ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, ม.ป.ท., *รายงานประจำปี 2548 (Annual Report 2005)*, พ.ศ. 2548, หน้า 1.

สิ่งที่ปรากฏขึ้นในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พบว่า พฤติกรรม รับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้าค่อนข้างมีน้อย เช่น เรื่องการแต่งกาย ทั้งนักศึกษาชาย และหญิงไม่ค่อยให้ความเคารพกฎ ระเบียบของสถาบัน นักศึกษาชายไม่ผูกเนคไท นักศึกษาหญิงใส่ กระโปรงสั้นเกินหัวเข่า เสื้อรัดรูป เป็นต้น แม้การเข้าห้องเรียนส่วนมากจะเข้าช้ากว่าอาจารย์ นอกจาก ว่าอาจารย์จะทำข้อตกลงว่า นักศึกษาคนใดเข้าห้องช้ากว่าอาจารย์ 15 นาที ถือว่ามาสาย ซึ่งจะ ทำให้ นักศึกษามีความกระตือรือร้นขึ้นมาบ้าง หรือบางครั้งอาจารย์มอบหมายงานให้ทำ ปรากฏว่านักศึกษา ทำไม่ค่อยเสร็จตามเวลาที่กำหนดหรือแอบนำงานของเพื่อนไปลอกแล้วนำมาส่งอาจารย์ อันเป็นการ แสดงให้เห็นถึงความไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสถานศึกษาหรือไม่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เท่าที่ควร ซึ่งหากไม่มีการศึกษาหาสาเหตุและไม่แก้ไขพฤติกรรมดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อ ตัวนักศึกษาและมหาวิทยาลัย อันจะเป็นผลพวงต่อการพัฒนาประเทศในระดับสูงอีกด้วย

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้บรรยายในรายวิชาต่างๆ เช่น วิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ วิชาทฤษฎีการเมืองและจริยศาสตร์ เป็นต้น ได้เห็นพฤติกรรมของนักศึกษาอยู่เป็นนิตย พร้อมทั้งนี้ก็มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาและดูแล นักศึกษาให้มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา จึงตัดสินใจทำวิจัยเรื่องดังกล่าวเพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิด ปรากฏการณ์เช่นนั้นและจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษา ให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า
- 1.2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษา คฤหัสถ์ภาคปกติเข้า
- 1.2.4 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติ เข้า

1.3 สมมติฐานการวิจัย

- 1.3.1 เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ
- 1.3.2 อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ
- 1.3.3 ชั้นปี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ
- 1.3.4 คณะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับผิดชอบ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต อีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า จำนวน 136 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) จากกลุ่มประชากร และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 70 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรอิสระ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 ชั้นปี

1.4 คณะ

ตัวแปรตาม

1. พฤติกรรมรับผิดชอบ ได้แก่

1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

1.3 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

1.4 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

1.5 ความรับผิดชอบต่อสังคม

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษาได้แก่ ปีการศึกษา 2552

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 พฤติกรรม หมายถึง อาการหรือการแสดงออกหรือปฏิกิริยาของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน ทั้งที่แสดงออกมาโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่งอาการหรือการแสดงออกหรือปฏิกิริยาที่แสดงออกมานั้นอาจจะเป็นไปในทางบวกและทางลบก็ได้ และอาการหรือการแสดงออกหรือปฏิกิริยานั้นสามารถสังเกตได้ บันทึกหรือวัดได้ด้วยเครื่องมือ ในที่นี้ได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า

1.5.2 พฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า หมายถึง การที่นักศึกษาได้แสดงออกซึ่งความจริงใจ ความเคารพ ความพากเพียรพยายาม ความไม่ย่อท้อ และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อที่จะให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและยอมรับในผล

ที่เกิดจากการกระทำและการปฏิบัติหน้าที่ของตนๆ อย่างสง่าผ่าเผย ไม่ว่าจะผลนั้นจะเป็นบวกหรือลบ ในที่นี้ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม

1.5.3 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่นักศึกษามีลักษณะหรือมีพฤติกรรมที่รู้จัก รับผิดชอบตัวเอง ด้านร่างกาย เช่น การรักษาสุขภาพตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรง ให้มีความปลอดภัย จากอันตรายต่างๆ ด้านจิตใจ เช่น การระมัดระวังไม่ให้เกิดขึ้นในจิตใจ พยายามให้แต่กุศลเกิดขึ้น ในจิตใจ รู้จักบาป บุญ คุณ โทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ พยายามครองตนในความดีงามตามหลักคำ สอนทางศาสนา สำนึกในหน้าที่ของตน ยอมรับในการกระทำของตนและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข ขยันฝึกฝนตนเอง เตรียมตนเองให้พร้อมกับการทำงานและการดำเนินชีวิตเสมอๆ ด้านวาจา รู้จักหลัก ของปิยวาจา คือ การเจรจาที่อ่อนหวานไพเราะ ไม่พูดคำเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบและไม่พูด เพื่อจ้อ พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

1.5.4 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักศึกษามีความเคารพ อ่อนน้อม เชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดาบิดาหรือผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่กว่าตน เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของความเป็น บุตรหรือผู้ใต้ปกครองหรือผู้ก่อนกว่า ทั้งด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ ไม่ทำให้เสียหายวงศ์ตระกูลของตน ช่วยเหลือกิจการงานของมารดาบิดาหรือผู้ปกครองตามโอกาสที่อำนวย ไม่ทอดทิ้งมารดาบิดาหรือ ผู้ปกครองหรือผู้มีพระคุณ แม้ท่านล่วงลับไปก็ทำบุญอุทิศให้ท่านตามสมควรแก่โอกาส

1.5.5 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในบทบาท ของความเป็นเพื่อน เคารพในสิทธิของเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเมื่อคราวเพื่อนตกทุกข์ได้ยาก ให้ คำแนะนำในทางที่ดี ถูกต้อง ชักชวนให้เพื่อนกระทำความดีมีความรักและความจริงใจต่อกัน มีความ เสียสละไม่เอาเปรียบเพื่อน ป้องกันเพื่อนผู้ที่จะหลงผิดและช่วยแนะนำเพื่อนที่หลงผิดแล้วให้กลับตัว เป็นคนดี ตลอดจนเคารพนับถือมารดาบิดาของเพื่อนเสมือนหนึ่งมารดาบิดาของตน นับถือญาติๆ ของ เพื่อนเสมือนหนึ่งญาติของตน

1.5.6 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักศึกษามีความรู้ ความ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักศึกษา มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของ สถานศึกษา มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน รักษาทรัพย์สินสมบัติของสถานศึกษา รักษา สถานศึกษาให้สะอาด ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ สถานศึกษา รักษา ป้องกันและเชิดชูเกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ไม่ก่อการทะเลาะวิวาททั้งใน สถานศึกษาของตนและไม่ทะเลาะวิวาทกับนักศึกษาต่างสถาบัน

1.5.7 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในบทบาท และหน้าที่ของความเป็นสมาชิกของสังคม ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม รับผิดชอบต่อทรัพย์สินสมบัติ ของส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ต่างๆ ตรงต่อเวลา

สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่สังคม ป้องกันความไม่ดีที่จะเกิดแก่สังคม ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรต่างๆ ของชุมชน ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

1.5.8 นักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า หมายถึง คฤหัสถ์ที่ลงทะเบียนเข้าศึกษาในปีการศึกษา พ.ศ. 2551 ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเข้าฟังบรรยาย ในเวลาตั้งแต่ 08.30 – 12.30 เรียกว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 จะช่วยให้ทราบปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า

1.6.2 จะช่วยให้ทราบพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานได้อย่างถูกต้อง

1.6.3 จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยลักษณะนี้ต่อไป

1.6.4 จะนำผลการวิจัยเสนอผู้บริหารเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

1.6.5 จะช่วยให้ทราบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า

1.6.6 จะนำผลการวิจัยไปประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มประชากรได้รับทราบ

1.6.7 ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาคฤหัสถ์ภาคปกติเข้า ให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น